

Культура мови викладача як фактор поліпшення міжособистісної взаємодії викладачів та студентів

С.О.ДИТЮК, А.В.МАРТИНОВА

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

Нова парадигма освіти, прийнята Україною, запропонувала і новий ідеал спеціаліста нового століття: замість „людини освіченої” – „людина культури”.

Відомо, що культура є мірилом розвитку людини, це те, що створює, формує особистість і одночасно те, за допомогою чого вона стає соціально активною, професійно зрілою та цілеспрямованою. Культура характеризує освіченість – широту та глибину знань особистості, її вихованість, уміння чітко висловлювати свою думку, уважно слухати, робити правильний висновок, поводитися з гідністю.

Важливим проявом культури людини виступає її вміння спілкуватися. У спілкуванні досягається взаєморозуміння та узгодженість поведінки, вчинків, тобто формуються риси характеру особистості як суб'єкта праці та пізнання.

Спілкування не тільки зумовлює спільну колективну діяльність, воно також виступає важливим фактором формування особистості спеціаліста, засобом його виховання, а саме – сприяє розширенню світогляду студентів, розвитку інтелекту, формуванню позитивних загальнолюдських якостей, знань і навичок для професійної діяльності.

На підставі вивчення психолого-педагогічної літератури можна визначити три суттєвих чинники, які характеризують вплив культури мовлення викладача на формування особистості студента:

- 1) промовець творить співбесідника (педагог створює свою аудиторію, формує особистість учня);
- 2) у діалозі народжується істина (тому викладач пропонує аудиторії не готові думки, а разом із нею, враховуючи її процес мислення, доходить до певних висновків);
- 3) у мовленні вдосконалюється вся людина як основна мета виховання та освіти.

Безперечно, не будь-яка форма спілкування може виступати засобом виховання студентів, а лише та, що стверджує уважне і доброзичливе ставлення особистості одна до одної.

Результати опитування та тривалого спостереження переконливо свідчать про актуальність проблеми педагогічного спілкування. Культуру взаємовідносин „студент – викладач” оцінюють як низьку 20% студентів, які навчаються у магістратурі, та 25% студентів I – V курсів ХДТУБА. Серед чинників, що знижують культуру педагогічного спіл-

кування, студенти виділяють неуважність, байдужість, упередженість та шаблонне ставлення викладачів до студентів.

Анкетування, проведене серед студентської молоді ХДТУБА, виявило, що достатньо часто ми зустрічаємося з випадками монологізму викладача та його авторитаризму, приниження людської гідності студента. Зверхність, некомпетентність, упередженість, грубість, невитриманість – це далеко не повний перелік тих якостей, які викликають студентське несприйняття викладача.

Агресія породжує агресію. Критичні думки запускають програму знищення того, на кого вони направлені. Відповідно у підсвідомості запускається програма самознищення. Агресія батьків відбивається на дітях, агресія педагогів – на студентах і навпаки. Внаслідок цього вдосконалення мовлення виявляється засобом морального вдосконалення людини.

Культура мовлення викладача відбиває ціннісний (вербальний і невербальний) вибір його поведінки. Тому так важливі міжособистісні відносини між викладачем і студентами.